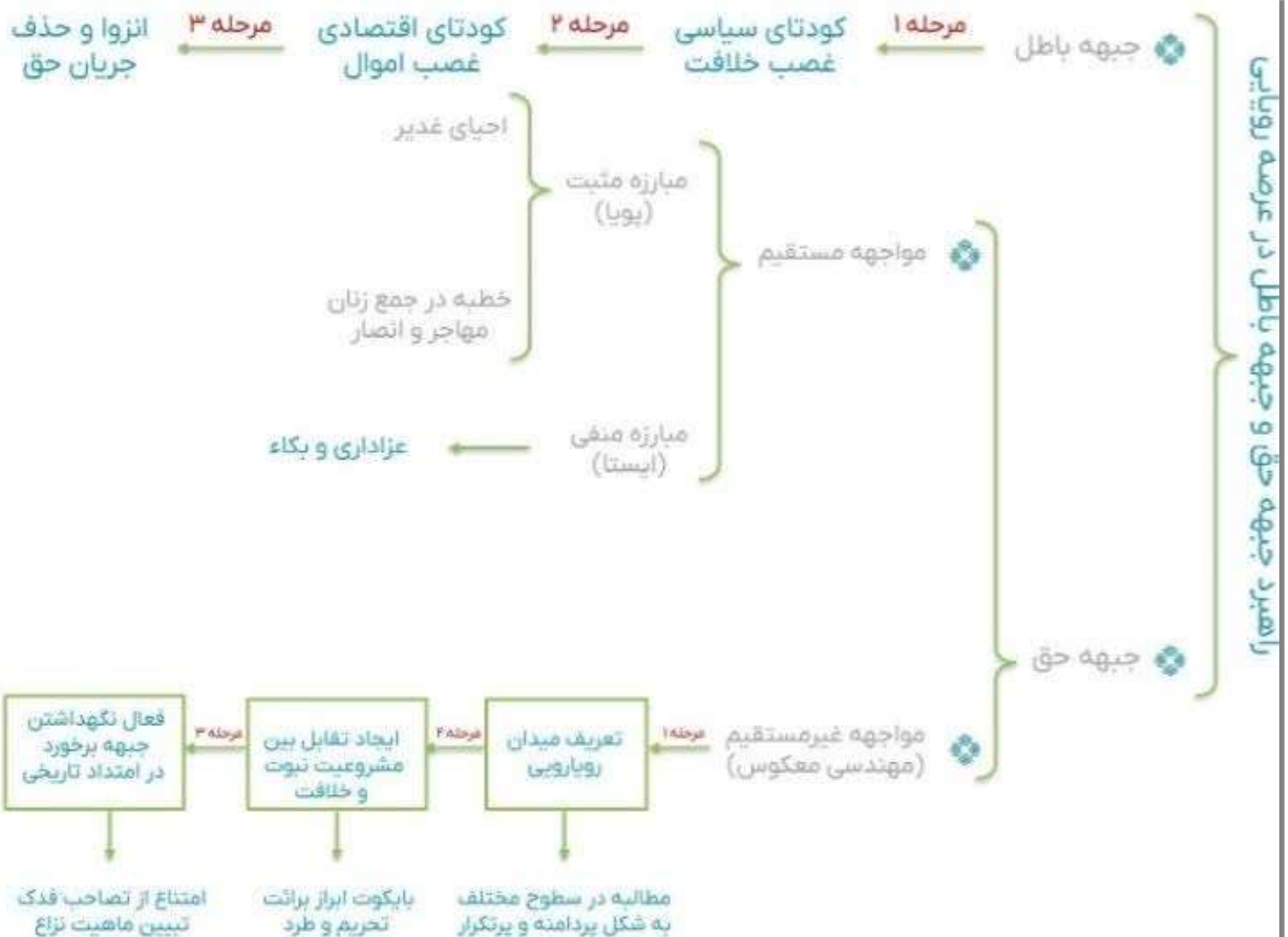

بسم الله الرحمن الرحيم

شرح خطبه فدکیه - جلسه پایانی

جانمایی مسئله فدک و سایر حقوق و خطبه فدکیه در صحنه جبهه حق و باطل

خطبه فدکیه به هجمه‌ای که حضرت زهرا سلام الله علیها، توسط مواجبه مستقیم و غیرمستقیم ایجاد کرده بودند، تبدیل شد و تمام شیوه‌های مبارزاتی را به صورت تهاجمی و کلامی و رو در روی خلافت غاصب پیاده کردند. این خطبه جمعی است از همه عناصر مبارزاتی حضرت زهرا سلام الله علیها و اوج قله حرکت اعتراضی حضرت در مقابل جبهه باطل که به منصفه ظهور گذاشتند، از این جهت می‌توان گفت: مهم‌ترین کار ایشان به صورت علنی و صریح بیان تمام حقایق و به چالش کشاندن دستگاه غاصب در این خطبه بود که باید نام این خطبه را یک محاکمه تاریخی گذاشت که برای کل بشریت خوانده شده. حضرت در این خطبه یک تبیین جامع از نظام معرفت دینی تحلیل جامع اجتماعی، روانشناختی و تاریخی وضعیت جامعه آن روز که قرار است یک جامعه تاریخ ساز باشد و فراز و فرودهایی که در آن مقطع ایجاد شد ارائه فرمودند. نسبت بین حوادثی که قبل و بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رخ داد و حرکت کلی جریان هدایت و وضع و نتایج و ثمرات آن را حضرت زهرا سلام الله علیها به تصویر کشیدند. عمق فجایع و مهالکی که بعداً قرار بود گریبان جامعه اسلامی را بگیرد، متذکر شدند که با نمایش آینده تاریک نشان دادند که در آینده شما به کجا خواهید رسید! فارغ از تعصب و تعبد، شخصیتی که با وجود تألمات روحی و جسمی، تمام ابعاد ظلم جبهه دشمن و فشاری که جامعه برای آل الله ایجاد کرده بودند، این کار فوق العاده فقط از شخصیت حضرت زهرا سلام الله علیها برمی‌آید. زمان‌های بعد به خاطر فضای تقیه، حتی در زمان کنونی جفای بزرگی در حق این خطبه شده است. در قرون گذشته این خطبه را سینه به سینه به فرزندان خود یاد می‌دادند و جا دارد که ما الان این خطبه را در مجامع عمومی فریاد کنیم. خطبه فدکیه یک منبع جوشش از معارف مختلف است نه مطالبه اموال شخصی، خطبه الهام بخش است، در این خطبه حضرت زهرا سلام الله علیها شخصیت خود را تجلی کردند. همان طور که شخصیت امام علی علیه السلام در نهج البلاغه ظهور کرده و در مرتبه بالاتر حضرت حق در قرآن ظهور کرده، خطبه

فدکیه نیز جامع تجلیات حضرت زهراى مرضیه سلام الله علیها است. شعاعی از خورشید را به جامعه تاریک آن زمان نمایانده است و در تاریخ ماندگار شده است. بیان خطبه فدکیه، مخالف تقیه نیست و عمده راویان آن اهل سنت هستند. نقل شده اولین منبع این خطبه، کتاب بلاغات النساء است در قرن سوم از ابن طیفور که خطبه‌های امام سجاد علیه السلام و حضرت زینب سلام الله علیها در کوفه فقط در این کتاب نقل شده است و بعداً جریان اهل سنت این خطبه‌ها را کلاً حذف کردند. اولین منبع که گزارش خطبه فدکیه در آن آمده است نیز همین کتاب است. خطبه جزو اسرار اهل بیت علیهم السلام بوده و سینه به سینه به فرزندان خود یاد می‌دادند. از عبدالله بن حسن بن حسن که پسر حسن مثنی بوده و حسن مثنی پسر امام حسن مجتبی علیه السلام و داماد امام حسین علیه السلام بوده. در کتاب سقیفه و فدک جوهری است. کتاب الان در دسترس ما نیست و از طریق ابن اب الحدید معتزلی از طریق شرحی که بر نهج البلاغه نوشته است به سه طریق این خطبه نقل شده: یک، به نقل از حضرت زینب سلام الله علیها ، دوم از امام باقر علیه السلام و سوم از عبدالله بن حسن بن حسن و در کتاب احتجاج طبرسی جلد ۱ نیز آمده است. در نقل آن ها اختلافاتی دارد ولی قابل جمع هستند، از قول عبدالله بن حسن از پدرش از جدش امام حسن مجتبی علیه السلام آمده: وقتی ابوبکر و عمر با هم بسته بودند که حضرت زهرا سلام الله علیها را از فدک منع کنند، این مطلب به حضرت زهرا سلام الله علیها رسید و گفتند: تلاش شما فایده‌ای ندارد و این سیاست حکومت غاصب است که هم خلافت را غصب کند و هم اموال شما را غصب کنند. حضرت زهرا سلام الله علیها عمامه خود را پوشیدند و محکم کردند و خمار یا همان روسری و مقنعه خود را به دور سرپیچیدند آن را محکم کردند و چادر خود را پوشیدند. جمعی از خانم‌های هاشمی و خدمتکاران حضرت همراه ایشان بودند و دور حضرت را گرفتند و ایشان به سمت مسجد مدینه حرکت کردند، پایین چادر حضرت زیر پای ایشان قرار می‌گرفت که دو جور تعبیر شده است یکی اینکه به خاطر بلندی قد

چادر گاهی چادر زیر پای حضرت قرار می‌گرفته و این تعبیر نزدیک‌تر به صحیح است و عیناً مانند راه رفتن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم قدم برمی‌داشتند، تا اینکه در مسجد بر ابوبکر وارد شدند. ابوبکر در بین جماعتی از انصار مهاجرین در مسجد نشسته بود، پرده‌ای را بین خانم‌ها و آقایان قرار دادند و حضرت زهرا سلام الله علیها پشت پرده نشستند، سپس حضرت ناله بلندی کردند که در آن هزاران فریاد و اشک بود و کل جماعت را به بکاء و گریه انداختند، ناگهان همه شروع به گریه کردند و مجلس به لرزه درآمد، این فضا محصول اقدامات قبلی حضرت است. سپس حضرت قدری ساکت شدند تا جماعت آرام شدند و حضرت شروع به صحبت کردند و حمد الهی و ستایش خدا را به جا آوردند و درود بر پیغمبر خدا فرستادند. تا نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آمد دوباره جمعیت شروع به گریه کردند وقتی ساکت شدند، حضرت دوباره شروع به صحبت کردند. در ابتدای خطبه حضرت از فلسفه خلقت و هدف از آفرینش بیاناتی فرمودند و سپس در مورد رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و جایگاه مهاجرین و انصار در تحقق رسالت و در ادامه درباره فلسفه احکام الهی؛ مثل نماز و روزه و حج سخن گفتند و درباره فلسفه حرام شدن مواردی مثل سرقت و شرب خمر بیاناتی فرمودند. در ادامه یک معرفی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و فضائل و خصائص بی‌مانند ایشان و انتصاب خودشان و حضرت علی علیه السلام به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم داشتند و عهدهایی که حضرت علی علیه السلام در راه ابلاغ دعوت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم داشتند. در ادامه، بیان انحطاط جاهلیت و نجات بخشی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم نسبت به جامعه و نقش حضرت علی علیه السلام در گسترش اسلام و بروز فتنه‌ها بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم است. فراز بعدی تحلیل دقیقی از جریان سقیفه و عمق فاجعه و این که آن‌ها با حقیقت دین معارضه کردند. عنوان بعدی، مطالبه فدک و میراث حضرت و محکوم کردن اکاذیب خلافت و دروغ‌ها و روایت‌های جعلی که با استناد به قرآن ساختند. فراز بعدی، یادآوری جایگاه و مجاهده انصار در صدر

اسلام و اعتراض به بی تفاوتی آن‌ها در مسئله غصب خلافت و عقب‌گردی که در مسئله استقامت در راه دین داشتند و این که دنیا طلب شدند. سپس خلیفه شروع به سخن گفتن کرد: «پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم، پدر شما با مؤمنین عطف و مهربان بودند و با آن‌ها با رحمت و رأفت برخورد می‌کردند و در مقابل کافرین با شدت و حدّت برخورد می‌کردند و تایید کرد که اگر ما دنبال نسبت باشیم، ایشان فقط پدر شما هستند و پدر کس دیگری نیستند و برادر ایشان امیرالمؤمنین علیه السلام است و کس دیگری برادر ایشان نیست و حضرت علی علیه السلام را بر هر رفیق دیگری برگزیدند و از هر کسی به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نزدیک‌تر بودند و در هر کار بزرگی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را یاری می‌کردند. فقط آدم خوشبخت است که شما را دوست دارد و بدبخت کسی است که شما را دشمن بدارد. شما عترت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هستید، شما پاکید و برگزیده‌اید، شما دلیل ما بر انجام خیر هستید، ای بهترین زنان و ای دختر بهترین انبیا! شما در گفتارتان راست‌گو هستید، شما در عقلانیت از همه جلوتر هستید، مگر کسی می‌تواند حق شما را بگیرد؟ مگر ممکن است کسی به شما نسبت دروغ بدهد؟ به خدا قسم من نمی‌توانم رو در روی پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم بایستم و چیزی غیر از آن چه ایشان فرمودند انجام نمی‌دهم، خدا را شاهد می‌گیرم که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: ما پیغمبران درهم و دینار و خانه و زمین به ارث نمی‌گذاریم و کتاب و حکمت و نبوت است که به ارث می‌گذاریم، آن چیزی که ما از بهره‌های دنیایی استفاده می‌کنیم متعلق به کسی است که بعد از ما ولایت امر مسلمین را دارد و ما این بهره‌ها را خرج خود نکردیم و هزینه امور نظامی مبارزین راه خدا شده است. رزمندگان با کفار و سرکشان ستمکار مبارزه می‌کنند، آیا بد است که این اموال را در راه حفظ جان و مال و نوامیس مسلمین استفاده می‌کنیم؟ این مسلمین بودند که اجماع کردند و من به تنهایی این کار را نکردم و بر اساس استبداد رای عمل نکردم! جامعه مسلمین بر این رای اتفاق کردند من هیچ

اموال شخصی ندارم و هرچه هست، برای شما! این اموال اموال شخصی من نیست و هرچه می‌خواهید از اموال شخصی خودم به شما تقدیم کنم! به خدا قسم ما این مال را از شما دریغ نمی‌کنیم، حتی آن را برای خانواده خود ذخیره نمی‌کنیم! شما سرور امت پدرتان هستید، شما درخت پاک فرزندانان هستید، ما آن چه فضیلت برای شماست را انکار نمی‌کنیم، در آن چه من مالک هستم حکم، حکم شماست. آیا نظر شما این است که من در این قضیه با حکم پدر شما مخالفت کنم؟» حضرت زهرا سلام الله علیها می‌خواستند خلافت را در مقابل نبوت قرار دهند و ابوبکر می‌خواست حضرت زهرا سلام الله علیها را در مقابل پدر خود قرار دهد! در پاسخ حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند: «سبحان الله! چه می‌گویی؟ و مبنای سخن تو چیست؟ پدرم هیچ گاه از کتاب خدا احراز نداشتند و این سخنان، احکام قرآن است. - دوباره آیات قرآن را پیش کشیدند. مبنای همه مناظرات باید قرآن باشد. فرمودند: - این حقه بازی را رها کن - و دوباره آیات ارث را بیان فرمودند. - تو دروغ می‌گویی و به پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم نسبت مخالفت با آیات قرآن را می‌دهی! در زمان حیات پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نیز بعضی قصد جان ایشان را کردند.» در ادامه دوباره ابوبکر شروع به چرب زبانی کرد و گفت: «خدا و پیامبرش راست گفتند و شما نیز راست می‌گویید، شما منبع حکمت خدا و رحمت هستید - و شروع به تعریف کرد: - شما عین رکن دین و حجت خدا هستید و من سخنان شما را انکار نمی‌کنم - و دوباره مسلمین را شاهد عمل خود گرفت. - مردم من را به این منصب آوردند و من دنبال خلافت نبودم و تابع اجماع بودم!» کدام اجماع؟ مگر در سقیفه چند نفر حضور داشتند؟ حضرت زهرا سلام الله علیها در این جا دوباره جامعه و مهاجرین و انصار را توبیخ کردند و مردم را دعوت به تدبیر در قرآن کردند و فرمودند: «اصل و عروه الوثقی قرآن است.» سپس وعده انحطاط و عذاب در این مسیر را دادند. پس به قبر شریف پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم رو کردند و ابیات سوزناکی را بیان فرمودند که اظهار شکواییه و درد دلی با پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم

بود. از این جا به بعد در کتاب سقیفه و فدک جوهری متنی اضافه آمده است: در این قسمت، فرمایشات حضرت زهرا سلام الله علیها تمام شد و این سخنان بر ابوبکر سنگین آمد و بر بالای منبر رفت و جسارت‌های بسیار بدی به امیرالمومنین علیه السلام و حضرت زهرا سلام الله علیها کرد و بعد مردم را تهدید کرد. در کتاب ابن ابی الحدید معتزلی آمده: من این سخنان اهانت آمیز را بر استادم ابو یحیی بصری خواندم و گفتم: منظور ابوبکر از این کنایه‌ها و جسارت‌ها چه کسی بود؟ در پاسخ گفت: سخنان او کنایه و تعریض نبود؛ بلکه همه واضح و روشن بود. به او گفتم: بله من هم متوجه شدم، خیلی صریح و روشن بود، مگر می‌شود خلیفه در مقابل بضعه الرسول و حضرت علی علیه السلام این جسارت‌ها را کند؟ مگر امکان دارد؟ استادم خندید و گفت: این‌ها اهانت و تعرض به حضرت علی علیه السلام بود و موضوع ریاست است و این موضوع شوخی بردار نیست. پرسیدم: مردم؛ یعنی مهاجرین و انصار چه گفتند؟ پاسخ داد: آن‌ها ندای حق طلبانه حضرت علی علیه السلام را پاسخ گفتند و به نفع موضع حضرت شعار دادند جماعت بر علیه خلیفه شورید و ابوبکر از ترس دگرگون شدن اوضاع، جماعت را تهدید کرد و هشدار جدی داد. از این موضوع مشخص می‌شود که حضرت زهرا سلام الله علیها در به دست آوردن افکار عمومی و دیپلماسی کاملاً موفق عمل کردند و جبهه مقابل با تهدید و تطمیع سعی کرد افکار جامعه را به سمت خود برگردانند.

حوزه مجازی مهندس طلبه: www.onlinehawzah.com

شبکه‌های اجتماعی: [@onlinehawzah_com](https://www.instagram.com/onlinehawzah_com)

اللهم صلی علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم